

המטה הכללי, כמו כולם. אך יותר נאחרים. לא. אפילו הציבור חש אז שמשוה לא בסדר במסקנות.

★ על תקן של מצורע

כל הזמן היתה לי הרגשה שאצא נקי. לא העלתי על דעתי, שכך יכתב רודנהיימ. כשקראתי אותו, בשעה 2 לפנות בוקר, לצד צוות אנשי פיקודי דרום, שעזרו לי לפענח אותו,

אחת הכתבות היתה של נובל אוב-זרוואטר על הנפט בתעלה. ביקשתי בארץ שיכחישו, כי זו היתה הסתה, אך לא עשו זאת. באותה כתבה נאמר שדין אמר, כביכול, שמגיע לי כדור בראש. ענו לי שכתבת השבועון מהימנה ושהיא קיבלה את החומר ממקור מוסמך ביותר. אני מניח שזה היה דיין. הגשתי נגדם תביעה וזכיתי. באותה תקופה התגלע לילד שלי בבית-הספר. בתי היתה קצינה בבה"ד 1. מפקד הבסיס לקח אותה לבקר מישפחות שכולות והיא עברה חוויות לא נעימות.

עם גולדה גורודיש יוצא לסיוור בשטח הלחימה עם ראשי-הממשלה, גולדה מאיר, שבאה לבקר בחזית במלחמת יום-הכיפורים. גונן סיפר שהסלווניה הישראלית צילמה את סיורו עם גולדה, אך חתכה אותו מהסרט שהוקרן אחר כך.

הראשון שבא אלי באותה תקופה ואמר לי: ספר לי את האמת, היה אורי אבנרי. ישבתי ודיברתי איתו. הוא רצה הוכחות וקיבל, ואחר-כך יצא להגנתו, ואף כתב נגד הלינץ' הציבורי שעשו לי.

העולם הזה לא היה אהוד בקרב אלופי צה"ל, אך אז רק התברר לי כמה המוסד הזה ששמו העולם הזה חשוב. שום עיתון אחר לא פנה אלי ולא אמר לי: אתה מושמץ כל הזמן. בוא תגיד מה שיש לך לומר.

אחרי המלחמה התחיל זאב שיף מהארץ להסתובב ביחידות. הוא שמע כל מיני גירסות שלא תאמו את הגירסה הכללית ואז הוא התחיל ללמוד את המלחמה ואת מקומי בפיקודי דרום במהלכה.

בחודש אפריל 1976 עזבתי את הצבא. איש לא הציע לי עבודה. הייתי על תקן של מצורע. התחלתי להסיק תובנות. ידעתי רק עד נשק. הייתי

פרצתי בצחוק ואמרתי: "עכשיו אני תופס את העניין". ובאמת, כשהלכתי להעיד אחרי קריאת הרוח החלקי, עדותי כבר לא היתה נעימה. לא הייתי נחמד. הרספקט שהיה לי לוועדה חלק.

שלושה חודשים אחרי פירסום רודנהיימ, פורסמו הנימוקים לרוח. מרוע זה לקח שלושה חודשים לרעתי, מפני שהם הכינו קודם כל את המסקנות ואחר-כך את הנימוקים. בהנמקות לרוח יש קשר רופף מאוד לרוח עצמו.

חשבתי להיאבק בתוך מיסגרת הצבא. אני מוכרח לומר שניסיתי. כשלב מסוים ראיתי שאין תכלית. הגשתי התפטרות, שנתיים וחצי אחרי המלחמה.

הלינץ' הציבורי התנהל נגדי בין ההרחה ופירסום רודנהיימ. הוא אורגן גן יפה מאוד. פירסמו כתבות בעיתוני חוץ ואחר-כך העתיקו אותם לארץ. גם אליהם אני עוד אני.

יום השנה הגורלי שמואל גונן מחזיק בידיו בקבוקי שתיה קלה כשהוא מבלה בכפר הנופש של רפי נלסון באילת בראש-השנה. עשרה ימים לפני פרוץ המלחמה. גונן, לבוש בגדיים ומרכיב מישקפי-שמש, בילה את החג בדרום.

גורודיש

על כל העולם

במהלך שיחתנו עם "העולם הזה" הביע האלוף (מיל.) שמואל (גורודיש) גונן את דעתו על אישים שונים. להלן דבריו של גורודיש על אותם אישים לפי סדר הא"ב:

● **שימרון אגרנט**, שופט עליון, ראש ועדת חקירת מחלל מלחמת יום-הכיפורים: "לא עלה בראשי שהוא עשה מלאכתו שלא ביושר. אני חושב שהוא הוטעה."

● **אברהם (ברד) ארן**, אלוף (מיל.) מפקד אוגדה במלחמת יום-הכיפורים: "הוא לא שלט באוגדה כפי שחודש, ואף לא ידע שאינו שולט בה. בסך-הכל היו באותו יום התקפות גורדיות. אילו היתה חטיבתית היו צולחים את התעלה וזה היה משנה את כל התמונה. ברן איבד באותו יום שטחים בצד שלנו."

● **רפאל (רפולי) איתן**: "הוא היה פייטר רציני ב-67. אחרי זה לא הכרתי אותו."

● **דוד (רדד) אליעזר**, רמטכ"ל מלחמת יום-הכיפורים: "היה במלחמה סלע. נפגשנו הרבה אחרי המלחמה. הוא נשבר כתוצאה מכך שאולץ להתפטר. אך הוא לא יכול היה להימלט מאחריות להערכת המצב, שממנה הסיק שלא תהיה מלחמה ביום הכיפורים."

● **משה (מישה) ארנס**: "איש רציני השקול. הוא חבר מיפלגה נאמן."

● **מנחם בגין**: "בזמן שהורחתי נפגשתי איתו. יחסו אלי היה אהוד. מבין. הוא קידם בברכה את הצטרפותי למפלגה. אני מעריך את בגין. מכיר אותו אישית. אני רוצה לראות אותו גם כיום, אך איני מצליח. אין לי זמן והוא בסח לא מקבל אורחים. אם בגין לא היה ראש-ממשלה, לא היה הסכם שלום עם מצרים. זה היה צעד יוצא דופן, כי דוד אגור-אל-סאדאת הציע לממשלת המערך בשנת 1971 שלום תמורת סיני, והם סירבו. בגין הבין שעדיף שלום על שארם אישית. התפטרותו היא אכזבה גדולה."

● **אריה בראון**, מזכירו הצבאי של שר-הביטחון בתקופת המלחמה: "הוא הגיע כשליש ברדת רביסון עם ערב צבאי של קצין שלישות חטיבתי בדרום. מדיסון הוא הגיע לדרגת תת-אלוף אצל משה דיין. אם הוא גם היום ומצטט מיומני זה בסדר. מה שאני לא תופס, זה את ניתוחי. מאין הדיעץ איפה הוא מבין בזה את פרשנותו אני לא רוצה לשמוע ולא רוצה לקרוא."

● **חיים בר-לב**, אלוף (מיל.) בפיקודי-דרום בזמן המלחמה: "המצרים נבלמו עוד לפני שהגיעו. אך נוכחותו היתה חשובה. הוא לא היה אלוף פיקודי-דרום, בניהול הקרבות אני עסקתי, והוא היה מעין רמטכ"ל פרטי מקומי. נוכחותו היתה חשובה. אני מבקר את הקו שנקרא על שמו. היה לי ויכוח על קו בר-לב. אך כשבנו אותו, לא הייתי שם וכשבאתי הוא כבר לא היה."

● **ישעיהו גביש**, אלוף (מיל.) בפיקודי-דרום בזמן המלחמה: "ב-8 או ב-9 באוקטובר הוא קיבל את פיקוד מרשל. (מרחב שלמה). לא נתקלתי בו בזמן המלחמה או אחריה."

● **מרדכי (מישה) גור**, רמטכ"ל בתקופת פרישת גונן מהצבא: "הוא קיבל צבא הרוס ופגוע, יותר מכל רמטכ"ל אחר לפניו. אינני יודע אם זה היה טוב או רע, אך כשעזב את הצבא, הוא לא היה כפי שהוא קיבל אותו. היו לנו הרבה שיחות. הבנתי שהוא רצה לתת לי תפקיד, אך הוא לא היה יכול. הוא ידע שרציתי להישאר."

● **משה דיין**, שר-הביטחון במלחמת יום-הכיפורים: "הוא היה אסון לעם ישראל. אסון צבאי, פוליטי ואנושי. היה רמות מוסרית שלילית. אני מתייחס לעניין העתיקות, השקרים, החלפת הדיעות מנץ ליונה ולהיפך. ללא שום עמדת-סדרה אידאולוגית. לגביו, לא היה קיים מושג כמו אחריות מיניסטראלית. הוא הכניס הרבה רעש למערכת, אך במלחמה, במקום להיות בוגר, הוא ליבנה."

מומחה לנשק. ניסיתי לייצא, אבל לא הצלחתי. עד שהגעתי לאפריקה המר-כיות והחלטתי לכרות יהלומים. שם אני כותב את סיפרי.

האם הציבור יודע מה היה באמת במלחמת יום-הכיפורים? מה היה, למשל, קו בר-לב? אני לא הכנתי אותו ולא בנית אותו. לכן אני אובייקטיבי ביחסי אליו, יותר מאחרים.

★ הופתענו פעמיים

שבאתי לפיקוד, כאלוף-הפיקוד, מצאתי כמה מעוזים. 16 במספר, שהיו מרוחקים 13 עד 15 קילומטר אחד מהשני, וסוללת-עפר בגובה שלושה וחצי מטר, שחוסמת את

שדה-הראייה של הטנקים. אם הטנקים שלנו רצו לראות את קרדמים, הם היו צריכים לעמוד על הסוללה. מומלץ, על קו המים, בנו המצרים סוללה עם ביצורים עליה. לאורך 180 קילומטר של התעלה, ובגובה של 40 מטר. העמדות המצריות יכלו לירות על כל טנק בטווח יעיל של כל נשק ניט קיים.

לא היה בכלל קרהגנה בצד שלנו. התחלתי לפתוח מעוזים שנסגרו. קיבלתי אישור לפתוח חלק. החלטתי להכין עמדות גבוהות לטנקים, מרר חקות בשניים-שלושה קילומטר מקו. רציתי לשנות גם את קו הסוללה. אבל כשהתמנתי כאלוף-הפיקוד, הוקפא תקציב הביצורים בפיקוד על-ידי אג"א. בגלל דיווח לקוי שהיה בפיקוד. עשינו ישיבות עם אג"א וזה

עניין הופשר. הספקתי לעשות עמדה או שתיים, ופרצה המלחמה. בראשית-השנה אמרתי לחברים בירד-שלים — אני צריך שנה עד שתפרוץ מלחמה. אם היא תפרוץ תוך פחות משנה, יהיה איום ונורא. אחרי שבוע פרצה המלחמה. אני מבקר את הצורה שבה קיבלתי את קרהתעלה. אני רק יכול לומר, שהמעוזים שאייק שרון סגר, הוא סגר באישר המטה הכללי.

בנועדת-אגרנט אמרתי: "התמנתי באמצע חודש יולי. המלחמה פרצה ב-6 באוקטובר. פחות משלושה חודש-שים, עם חגים באמצע. להגנתי, אני רוצה לומר שאת הסדרים בימ"א, ובקו לא יכולתי לתקן ולא לקלקל בחודשים וחצי."

(המשך בעמוד 62)

חילופי האלופים

שמואל גונן לוחץ אל שרון. בסקס חילופי המפקדים בפיקודי-דרום ביולי 1973. שרון חשתי-חרד אז מצה"ל, וגונן קיבל לטענתו, קרהגנה בלתי-תקין לאורך התעלה.

● **חיים הרצוג**, פרשן צבאי במלחמת יום-הכיפורים: "נפגשנו כשהייתי מ"פ טנקים וזה היה מח"ט ירושלים. בשנת 1958, וזה הכל. לעומת זאת אני מוכרח לציין את מידת דייקנותו ומחויבותו בספריו שכתב על המלחמה. לצורך זה הוא נפגש עם לוחמים וגנ איתי."

● **עוזר וייצמן**: "אני לא רוצה להתייחס. אני ביחסים ידידותיים, אך לא היו לנו יחסים-חברתיים."

● **אלי זעירא**, ראש אמ"ן בזמן המלחמה ושר-הביטחון המצרים. הוא אסר אותי כפי מלא בדינו המטכ"ל והוא שיכנע. אני אמרתי בדין מטכ"ל במאי 73 כשהייתי ראש מטה, שהערכים יתקשו, כי אין להם ברירה אחת. צחקו ממני. וזעירא אף לעג לי."

● **יגאל ידין**, חבר ועדת אגרנט: "הוא רצו להיות שר לענייני משאומתן עם הערבים ורצו למצואו בעיני גולדה."

● **דוד לוי**, סגן ראש-ממשלה: "אני מעריך אותו מאוד. אני מקווה שהוא עוד יהיה מעמד לראשות-הממשלה מטעם חזית."

● **חיים לסקוב**, חבר ועדת אגרנט: "אני לא חושב שנהגו למנות מעטעל שיחקו מעסיק. דיין לא רק עזר ללסקוב. הוא בנה כשבילו חוק. כשלקוב היה מחוסר עבודה והפך לאיש ציני קבלות חילים."

● **גולדה מאיר**, ראש-הממשלה בזמן המלחמה: "הייתי אצלה פעמיים פעם בדין על השמרת הארמיה השלישית, אם תופר הפסקת-האש. שני ריץ סירב לאשר. באתי לשיבת ממשלה ושם אורש העניין. פעם שנייה פגשתי בה אחרי שהורחתי. היא אמרה לי שתכונן לי מיכתב ולא כתבה. אך עד כמה שהבנתי היא לא היתה מרוצה מה שהורחתי."

● **שימרון פריס**, שר-הביטחון בשגונן פרש מצה"ל: "הוא אפילו לא קרא לי ושאל אותי כנהוג לגבי אלופים. מה אני מתכוון לעשות אחרי שאפרוש."

● **יהושע רבינוביץ**, שר-האוצר בזמן פרישת גונן מצה"ל: "הוא קרא לי ואמר לי שיש לי רלת פתוחה אצלו. האמת — לא ידעתי מה אפשר לעשות עם רלת פתוחה."

● **אריאל שרון**, אלוף במילואים בפיקוד דרום בזמן המלחמה: "כיום השינאה שלי כלפי כבד פגה. היום אני ענייני. יש לי ביקורת על כמה דברים שעשה במלחמה. על אחרים אני מלא הערכה. אך את הצליחה אני יומתי ותיכבתי."

עניין הופשר. הספקתי לעשות עמדה או שתיים, ופרצה המלחמה. בראשית-השנה אמרתי לחברים בירד-שלים — אני צריך שנה עד שתפרוץ מלחמה. אם היא תפרוץ תוך פחות משנה, יהיה איום ונורא. אחרי שבוע פרצה המלחמה. אני מבקר את הצורה שבה קיבלתי את קרהתעלה. אני רק יכול לומר, שהמעוזים שאייק שרון סגר, הוא סגר באישר המטה הכללי. בנועדת-אגרנט אמרתי: "התמנתי באמצע חודש יולי. המלחמה פרצה ב-6 באוקטובר. פחות משלושה חודש-שים, עם חגים באמצע. להגנתי, אני רוצה לומר שאת הסדרים בימ"א, ובקו לא יכולתי לתקן ולא לקלקל בחודשים וחצי."

(המשך בעמוד 62)